

Päiväys
27.10.2022

Diaarinumero
20708/03.04.04.04.23/2021

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös maa-aines- ja ympäristönsuojelulain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

27.10.2022

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **03.11.2022**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 27.10.2022 nro 1161/2022, valitus maa-aines- ja ympäristölupa-asiassa, ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain mukainen yhteislupa kalliokiviaineksen ottamiselle, louhinnalle ja murskaukselle, Evijärvi.

Luvan hakija

Tapio Pahkakangas Oy

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **25.10.2022 – 05.12.2022**

Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://oikeus.fi/hallinto-oikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. Valitusaika päättyy **05.12.2022**.

27.10.2022

Dnro 20708/03.04.04.04.23/2021

Asia Valitus maa-aines- ja ympäristölupa-asiassa

Muutoksenhakija [REDACTED]

Luvan hakija [REDACTED] Oy

Päätös, johon on haettu muutosta

Evijärven tekninen lautakunta 6.5.2021 (3.5.2021 § 24)

Evijärven tekninen lautakunta on myöntänyt [REDACTED]:lle määräaikaisen 10 vuotta voimassa olevan maa-aineslain 4 §:ssä tarkoitetun luvan maa-ainesten ottamiseen ja ympäristönsuojelulain 27 §:ssä tarkoitetun ympäristöluvan Evijärven kunnan Evijärven kylän kiinteistöille Kalliosola (52-404-1-356) ja Kalliorinne (52-401-1-217) hakemuksen ja lupamääräysten mukaisesti.

Päätöksen mukaan toiminta voidaan maa-aineslain 21 §:n sekä ympäristönsuojelulain 199 §:n perusteella aloittaa muutoksenhausta huolimatta luvan mukaisia määräyksiä noudattaen.

Päätöksessä on annettu lupamääräykset 1–25. Lupamääräykset 1, 17 ja 25 kuuluvat seuraavasti:

Ottamisalue, kaivusvyvyys, tuotanto ja varastointi

1. Kiviaineksen kokonaismäärä on enintään 440 000 k-m³ ja ottamisalue noin 44 000 m² hakemuksessa esitetyn ottoalueen asemapiirustuksen mukaisella alueella (viivoitettu alue). Ottoalueelle tulee merkitä pysyvästi korkotaso ottotason seuraamista varten. Ottamista ei saa ulottaa esitettyä ottotasoa +75,00 metriä alemmas.

Maa-ainesten ottamista ei saa aloittaa siten, että tieoikeus tilalle [REDACTED] katkeaa. Ottamista rekisterikarttojen mukaiselta tieoikeusalueelta [REDACTED] kiinteistöllä 52-401-1-356 ja tieoikeusalueelta [REDACTED] kiinteistöllä 52-401-1-217 ei saa aloittaa ennen kuin vireillä olevassa yksityistietoimituksessa (toimitusnumero [REDACTED]) on päätetty edellä mainittujen ottoalueella

olevien tieoikeuksien lakkauttamisesta ja päätös on lainvoimainen tai oikeutetun tilan omistaja / haltija on kirjallisesti hyväksynyt maa-ainesten ottamisen aloittamisen kyseisiltä lakkautetuilta tiealueilta ennen yksityistietoimituksessa tehdyn päätöksen lainvoimaiseksi tuloa.

Kalliokiviaineksia ei saa ottaa 10 metriä lähempää naapurikiinteistöjen rajaa ilman suostumusta. Lisäksi kiinteistöllä 52-401-1-356 sijaitsevien tiealueen [REDACTED] (2 metriä) ja kiinteistöllä 52-401-1-217 tiealueen [REDACTED] (5 metriä) reunoista tulee jättää vähintään 10 metriä ottamatta kalliokiviaineksia ennen kuin yksityistietoimituksessa kyseiset tiet on lainvoimaisesti lakkautettu tai oikeutetun tilan omistaja / haltija on kirjallisesti hyväksynyt maa-ainesten ottamisen aloittamisen kyseisiltä lakkautetuilta tiealueilta ennen yksityistietoimituksessa tehdyn päätöksen lainvoimaiseksi tuloa. Kiinteistöllä 52-401-1-356 sijaitsevan tiealueen K38524 (6 metriä) reunaan tulee jättää 10 metrin suoja-alue, josta kiviainesta ei oteta.

Turvallisuus

17. Ottamistoiminnan aikana alueelle syntyvät korkeat rintaukset tulee merkitä selkeästi turvallisuuden varmistamiseksi. Hakemuksessa esitetyn ottoalueen (viivoitettu alue) reunoille, missä korkeusero jää pysyvästi yli kolme metriä, tulee tehdä kiinteä metallinen 1,5 metriä korkea aita tai vastaava suojarakenne niin, että suojarakenteiden yli/läpi vahingossa ei voi päästä putoamaan louhosalueelle. Alue tulee merkitä varoituskyltein.

Tiealueen [REDACTED] (6 metriä) reunaan 10 metriä leveälle jätettävälle suoja-alueelle, mistä ei oteta kalliokiviainesta (ks. kohta 1), tulee tehdä kiinteä metallinen 1,5 metriä korkea aita tai vastaava suojarakenne niin, että suojarakenteiden yli/läpi vahingossa ei voi päästä putoamaan louhosalueelle.

Luvan haltija vastaa alueen turvallisuudesta.

Maa-ainesten ottaja vastaa kaikista lähikiinteistöille aiheuttamistaan haitoista, ellei niitä ole pidettävä vähäisinä, maa-ainelain 9 §:n mukaisesti.

Toiminnan muutos tai lopettaminen

25. Toiminnan lopettamisesta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Toiminnanharjoittajan tulee ennakolta ilmoittaa toiminnan loppumisajankohdasta ja esittää selvitys alueen siistimisestä ja mahdollisesta puhdistamistarpeesta ja puhdistamisesta.

Lupapäätöksen mukaiset suojaukset tulee olla valmiina luvan voimassaolon aikana.

Toiminta-alue on saatettava toiminnan loputtua sellaiseen kuntoon, ettei siitä aiheudu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa eikä turvallisuusrisiä.

Annettu vakuus voidaan palauttaa valvontaviranomaisen tekemän ja hyväksytyin lopputarkastuksen jälkeen.

Päätöksen perusteluja

Päätöstä on perusteltu muun muassa sillä, että lupamääräyksissä on huomioitu jätetty muistutus sekä vastine sekä ympäristöterveysviranomaisen lausunto.

Luvan hakija on esittänyt hakemuksen ja ottamissuunnitelman. Hakemuksen, ottamissuunnitelman ja lupamääräysten mukaisesti toteutettuna maa-ainesten oton voidaan katsoa olevan maa-aineslain mukaista.

Ottaminen ei aiheuta kauniin maisemakuvan turmeltumista, luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien tuhoutumista, huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia luonnon olosuhteissa eikä tärkeän pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantumista. Ottamisalue sijoittuu maakuntakaavassa merkitylle kalliokiviaineksen ottoalueelle.

Maa-ainesten ottihakemus on sijoittunut samoille tiloille Kalliosola 52-404-1-356 ja Kalliorinne 52-401-1-217 kuin 11.1.2011 annettu maa-ainesten lupapäätös. Tässä luvassa annetut määräykset koskevat uutta hakemuksessa esitettyä ottoaluetta (asemapiirustuksessa viivoitettu alue). Maa-ainesten ottoluvassa 11.1.2011 annetut määräykset liittyvät kyseisen luvan mukaiseen ottoalueeseen. Aikaisemmassa maa-ainesten ottamisessa mahdollisesti tapahtunut lupamääräysten vastainen toiminta ei ole kuulunut tässä maa-ainesten lupapäätöksessä huomioitaviin asioihin. Muistutuksessa ja vastineessa tältä osin esitetyt kohdat on jätetty huomioimatta.

Toiminnan on voitu katsoa täyttävän ympäristönsuojelulain 49 §:ssä esitetyt vaatimukset luvan myöntämiselle, sekä parhaan käyttökelpoisen tekniikan vaatimukset. Toiminnasta ei ole voitu katsoa aiheutuvan terveydellistä haittaa, maaperän tai pohjaveden pilaantumista, erityisten luonnon olojen huononemista, vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella, eikä kohtuutonta haittaa naapurustolle, kun lupamääräykset huomioidaan.

Maa-ainesten ottoluvan ja murskausaseman ympäristöluvan myöntämisessä on huomioitu ympäristöterveysviranomaisen lausunto. Ottotoiminta sijoittuu häiriintyvistä kohteista yli 500 metrin etäisyydelle ja ei sijoitu suojeltavalle alueelle eikä lähiympäristössä ole suojeltavia kohteita.

Lupamääräysten perusteluja

Lupamääräys 1. Kokonaisottomäärä, vuotuinen ottomäärä ja ottotasot on hyväksytty hakemuksen mukaisina.

Tässä luvalla ei ole voitu muuttaa kiinteistöjä Kalliosola 52-404-1-356 ja Kalliorinne 52-401-1-217 rasittavia kulkuoikeuksia, vaan se tehdään Maamittauslaitoksen tietoimituksissa. Luvalla ei myöskään voida loukata olemassa olevia tieoikeuksia. Lupamääräyksillä pyritään varmistamaan, että

kulkuoikeudet pysyvät kulkukelpoisina, kunnes tietoimituksessa tehty tiealueiden lakkautuspäätös on saanut lainvoiman. Tierasitteen siirtäminen tai lakkauttaminen ei kuulu ympäristölupaviranomaisen toimivaltaan.

Määräyksessä on huomioitu muistutus ja vastine. Hakija on jättänyt yksityistietoimitushakemuksen Maanmittauslaitokselle 26.4.2021 vastineeseen liitettyjen asiakirjojen mukaisesti.

Lupamääräykset 24 ja 25. Toiminnan olennainen muuttuminen voi edellyttää luvan tarkistamista. Toiminnan lopettaminen edellyttää mm. sitä, että toimintaan liittyneet ympäristöriskit on poistettu, mahdollinen pilaantunut maaperä puhdistettu ja varastoidut jätteet poistettu toiminta-alueelta. Maa-ainesten oton osalta alue on kunnostettu ja luvan mukaiset suojarakenteet ovat tehtynä. Ympäristönsuojeluviranomaiselta tekee lopputarkastuksen, minkä perusteella määrätty vakuus voidaan palauttaa.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Muutoksenhakija on vaatinut teknisen lautakunnan päätöksen kumoamista.

Asiaan voidaan palata, kun luvan hakija on tehnyt lain vaatiman ja tietoimituksessa 27.5.2021 päätetyn [REDACTED]-nimisen kiinteistön ([REDACTED]) kautta kulkevan 6 metriä leveän muutoksenhakijan omistamalle [REDACTED]-nimiselle kiinteistölle ([REDACTED]) johtavan tien.

Muutoksenhakija on lisäksi esittänyt korjausvaatimuksia koskien Kalliorinne-nimisen kiinteistön (52-401-1-217) omistus- ja hallintatietoja.

Tietoimituksen 27.5.2021 yhteydessä muutoksenhakija on havainnut, ettei luvan hakija ole tehnyt lain ja teknisen lautakunnan päätösten edellyttämiä ja muutoksenhakijan muistutuksessaan vaatimia korjaustoimenpiteitä. Yhtiön edustaja on muun ohella vastustanut toimituksessa 10 metrin suojavyöhykettä.

Yhtiö on lisäksi virheellisesti lainhuudattanut muutoksenhakijalle kuuluvan 2,21 hehtaarin alan omiin nimiinsä ja perustanut sille hakemuksen kohteena olevan Kalliorinne-nimisen kiinteistön. Kyseinen alue on ollut muutoksenhakijan omistuksessa 14.12.1991 alkaen, lohkottu 18.2.1994 ja lainhuudatettu 1.10.2008.

Teknisen lautakunnan päätöksessä on ollut virhe muun ohella siltä osin, kuin siihen on merkitty muistutuksen tehneen muutoksenhakijan omistaman kiinteistön tiedot väärin.

Muutoksenhakija on toimittanut hallinto-oikeudelle 8.7.2021 lisäkirjelmän, jossa hän on esittänyt lisäselvitystä kiinteistön Kalliorinne omistusoikeudesta. Muutoksenhakija on vaatinut, että murskaustoimet kiinteistöllä ja sen läheisyydessä keskeytetään ja aluetta ryhdytään ennallistamaan välittömästi. Muutoksenhakija on lisäksi täydentänyt valituksensa perusteluja vedoten muun ohella suoja-alueiden hävittämiseen, suoja-aitojen rakentamatta jättämiseen ja ennallistamistoimien välttämiseen.

Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Evijärven tekninen lautakunta on valituksen ja 8.7.2021 lisäkirjelmän johdosta lausuntonaan esittänyt, että valitus tulee hylätä. Valituksessa ei ole tuotu esille mitään sellaista seikkaa, jonka perusteella teknisen lautakunnan 6.5.2021 antama päätös (3.5.2021 24 §) olisi lainvastainen.

Luvan myöntämisessä on huomioitu asiaan kohdistuneet lausunnot, muistutukset ja mielipiteet. Muutoksenhakijan lupahakemukseen esittämä muistutus on asianmukaisesti huomioitu myönnetyn yhteisluvan lupamääräyksissä 1 ja 17.

Evijärven kunnan tekninen lautakunta on toiminut päätöksenteossa kiinteistörekisterissä olevien omistustietojen pohjalta. Kiinteistörekisteriä ylläpitää kiinteistörekisterilain 5 §:n mukaisesti Maanmittauslaitos. Kiinteistörekisterissä olevat mahdolliset virheelliset tiedot kuuluvat täten Maanmittauslaitokselle.

Evijärven teknisen lautakunnan käsittelyssä on ilmennyt kirjoitusvirhe, joka on hallintolain 51 §:n perusteella tarpeen korjata toimielimen päätöksellä. Huolimatta ilmenneestä kirjoitusvirheestä, on lupamääräyksissä huomioitu muistutuksessa vaaditut kiinteistöä [REDACTED] koskevat vaateet. Kirjoitusvirheellä ei ole ollut asian ratkaisun osalta olennaista vaikutusta lopputulokseen, ja tämän perusteella ei ole tarpeellista käsitellä asiaa uudelleen.

Evijärven kunnan tekninen lautakunta ei ole toimivaltainen viranomaisen yksityistieasioissa, eikä ole vastannut tietoimituksista.

Evijärven kunnanhallitus on ilmoittanut yhtyvänsä teknisen lautakunnan lausuntoon, eikä anna valituksen ja 8.7.2021 lisäkirjelmän johdosta omaa vastinetta.

Evijärven kunnan terveydensuojeluviranomainen on ilmoittanut, että vastineen antaminen valituksen ja 8.7.2021 lisäkirjelmän johdosta ei ole ollut aiheellista.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on ilmoittanut, että se ei anna valituksen ja 8.7.2021 lisäkirjelmän johdosta vastinetta.

Muutoksenhakija on toimittanut hallinto-oikeudelle lisäkirjelmät 3.8.2021 ja 30.9.2021, joissa hän on esittänyt lisäselvitystä aiemmista kiinteistönkaupoista, tietoimituksista ja muista kiinteistöjä koskeneista järjestelyistä sekä vaatinut, että hallinto-oikeus korjaa kiinteistöjä Kalliorinne ja [REDACTED] koskevat tiedot. Muutoksenhakija on lisäksi vaatinut, että Maanmittauslaitos, Evijärven kunta ja muut menetyksiin myötävaikuttaneet tahot veloitetaan maksamaan hänelle korvauksia taloudellisista menetyksistä. Hallinto-oikeus on toimittanut lisäkirjelmät edellä mainituille viranomaisille.

Luvan hakija on antanut valituksen ja lisäkirjelmien johdosta vastineen. Luvan hakija on pyytänyt, että hallinto-oikeus hylkää muutoksenhakijan vaatimukset kokonaisuudessaan perusteettomina, ja velvoittaa muutoksenhakijan

korvaamaan luvan hakijan oikeudenkäyntikulut, joiden määrä on 2 327,50 euroa, korkolain 4 §:n 3 momentin ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 100 §:n mukaisine viivästyskorkeineen siitä lukien, kun kuukausi on kulunut hallinto-oikeuden ratkaisusta.

Luvan hakija on yhtynyt Evijärven kunnan teknisen lautakunnan hallinto-oikeudelle antamaan lausuntoon. Lautakunta on lupamääräyksissä ottanut huomioon valituksessa esille tuodut seikat ja lain vaatimukset lupa-asiaa käsitellessään. Maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaiset edellytykset luvan myöntämiselle ovat täyttyneet. Lisäksi luvan hakija on tehnyt muutoksenhakijan vaatiman tien valituksen käsittelyaikana, ja vaatimus on näin ollen perusteeton.

Luvan hakija on antanut lautakunnalle sen pyytämän selvityksen aiempaa lupa-aikana tapahtuneista asioista ja 27.5.2021 tietoisuudessa väitetyistä havaituista laiminlyönneistä. Lautakunta on hyväksynyt selvityksen.

Kiinteistön Kalliorinne omistus- ja hallintatietoja koskevat merkinnät on luvan hakijan käsityksen mukaan tehty alun perin oikein. Kirjaamisessa mahdollisesti tapahtuneet virheet ovat joka tapauksessa vanhentuneita ja lisäksi merkityksettömiä, sillä luvan hakija on toiminut kiinteistöasioissa vilpittömässä mielessä luottaen kiinteistörekisterin ja viranomaisten tietoihin.

Oikeudenkäyntikulujen korvaamisessa lähtökohta on, että mikäli yksityinen asianosainen häviää asian, tällä on velvollisuus korvata muiden yksityisten asianosaisten oikeudenkäyntikuluja silloin, kun asiassa on monta asianosaista, joilla on vastakkaisia intressejä. Tämä tulee ottaa lähtökohdaksi myös tässä asiassa. Luvan hakijalla on asian luonteen ja suuren intressin vuoksi ollut tarve käyttää vastineessa asiameistä, ja tällöin oikeudenkäyntikulujen korvaaminen on perusteltua.

Lisäksi on kohtuutonta, että luvan hakija vastaisi itse oikeudenkäyntikuluistaan. Muutoksenhakija on esittänyt asiassa jatkuvasti uutta selvitystä, ja sisällyttänyt selvityksiinsä seikkoja, joilla ei ole oikeudellista merkitystä. Selvitykset sisältävät myös perusteettomia väitteitä, joista luvan hakija on kuitenkin ollut velvollinen lausumaan. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:ssä ei ole rajoitettu yksityisen asianosaisten korvausvelvollisuutta toista yksityistä asianosaista kohtaan koskemaan vain ilmeisen perusteettomia vaatimuksia, mutta tässä asiassa tämäkin vaatimus täyttyy.

Muutoksenhakija on antanut lausunnon, vastineen ja ilmoitusten johdosta vastaselityksen, jossa muutoksenhakija on muun muassa toistanut alkuperäiset vaatimuksensa, esittänyt lisäselvitystä aiemmista kiinteistökaupoista, tietoisuudesta ja muista kiinteistöjä koskeneista järjestelyistä, ja tuonut esille aiemman luvan aikaiseen toimintaan ja Evijärven kunnan teknisen lautakunnan lupahakemuksen käsittelyyn liittyviä puutteita.

Luvan hakijan muutoksenhakijan kiinteistölle [REDACTED] kiinteistön [REDACTED] kautta rakentama tie ei täytä Maanmittauslaitoksen ohjeita ja vaatimuksia. Tie tulee

rakentaa valmiiksi 27.5.2021 tietoimituksessa () edellytetyllä tavalla.

Muutoksenhakija on vaatinut, että luvan hakijan, Evijärven kunnan, Maakuntaliiton ja Maanmittauslaitoksen on korvattava täysimääräisesti muutoksenhakijalle aiheuttamansa taloudelliset menetykset ja oikeudenkäyntikulut, koska kyseessä ei ole vähäinen summa, jonka luvan hakija avustajineen on kuitannut muutoksenhakijan kiinteistön osasta. Myös Evijärven kunta on hyötynyt merkittävästi muutoksenhakijan kiinteistön osan murskaamisesta saamistaan verotuloista. Kunnan tulee korvata muutoksenhakijan menetykset täysimääräisesti luvan hakijan asettamasta maa-ainesvakuudesta. Luvan hakijan tulee itse maksaa avustajakulunsa.

Lisäksi muutoksenhakija on pyytänyt hallinto-oikeutta määräämään asiassa uuden lupaviranomaisen käsittelyn, jossa otetaan asiallisesti huomioon vaatimukset muutoksenhakijan kiinteistön vahingoittamisen ja turmelemisen pysäyttämiseksi, vaaran tuottamisen pysäyttämiseksi aitaamattoman murskausalueen ympäristölle sekä muutoksenhakijan kiinteistön suojelemiseksi.

Kaikki prosessissa syntyneet kustannukset tulee määrätä luvan hakijan korvattavaksi, koska yhtiö on rikkonut yli kaksikymmentä vuotta tietoisesti muutoksenhakijan oikeuksia ja aiheuttanut tälle suurta vahinkoa ja haittaa.

Evijärven kunnan tekninen lautakunta on 26.9.2022 toimittanut hallinto-oikeudelle täydennyksen lausuntonsa perusteluihin. Hallinto-oikeus on toimittanut täydennyksen tiedoksi muutoksenhakijalle.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Hallinto-oikeus ei tutki muutoksenhakijan vahingonkorvausvaatimuksia.
2. Hallinto-oikeus hylkää valituksen muilta osin.
3. Hallinto-oikeus hylkää luvan hakijan ja muutoksenhakijan oikeudenkäyntikuluvaatimukset.

Perustelut

1. Tutkimatta jättäminen

Maa-aineslain 9 §:n 1 momentin mukaan, jos ainesten ottaminen alentaa viereisen tai lähistöllä sijaitsevan kiinteistön arvoa tai aiheuttaa muuta sellaista vahinkoa tai haittaa kiinteistön käyttämiselle, mitä ei ole pidettävä vähäisenä, on kiinteistön omistajalla ja haltijalla oikeus saada ainesten ottajalta täysi korvaus haitasta, joka ainesten ottamisesta hänelle aiheutuu. Korvausta on vaadittava viiden vuoden kuluessa vahingon tai haitan aiheutumisesta. Jollei korvauksesta sovita, kysymys oikeudesta korvaukseen ratkaistaan ja korvaus

määrätään kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettua lakia noudattaen toimituksessa, jota haetaan Maanmittauslaitokselta.

Maa-aineslain 9 §:n 2 momentin mukaan mitä 1 momentissa on säädetty, koskee myös sellaisen vahingon ja haitan korvaamista, joka aiheutuu ainesten ottamisesta ilman lupaa tai muutoin vastoin tämän lain säännöksiä.

Tuomioistuinlain 4 luvun 1 §:n mukaan hallinto-oikeus käsittelee ja ratkaisee ne hallinto-oikeudelliset valitukset, hallintoriita-asiat ja muut asiat, jotka säädetään kuuluviksi sen toimivaltaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) tai muussa laissa.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan valittamalla saa hakea muutosta päätökseen, jolla viranomainen on ratkaissut hallintoasian tai jättänyt sen tutkimatta.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 13 §:n 2 momentin mukaan valitus on tehtävä kirjallisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 41 §:n 1 momentin mukaan valitusajan päättymisen jälkeen uuden vaatimuksen saa esittää vain, jos se perustuu olosuhteiden muutokseen tai valitusajan päättymisen jälkeen valittajan tietoon tulleeseen seikkaan.

Saman pykälän 2 momentin mukaan valitusajan päättymisen jälkeen valittaja saa esittää uusia perusteluja vaatimuksensa tueksi, jollei asia sen johdosta muutu toiseksi.

Saman pykälän 3 momentin mukaan asianosainen saa kuitenkin oikeudenkäynnin aikana vaatia täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä, suullista käsittelyä tai oikeudenkäyntikulujen korvausta tai tehdä muun oikeudenkäyntiin liittyvän sivuvaatimuksen.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 44 §:n 2 momentin mukaan asian saa ratkaista varaamatta asianosaiselle tilaisuutta tulla kuulluksi, jos valitus jätetään heti tutkimatta tai se on ilmeisen perusteeton tai oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaaminen ei muutoin edellytä kuulemista.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 81 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuin jättää valituksen tutkimatta, jos: 1) valituksen tutkiminen ei kuulu sen toimivaltaan; 2) päätös ei ole valituskelpoinen; 3) muutoksenhaku valittamalla on laissa kielletty; 4) valittajalla ei ole valitusoikeutta; 5) valitusta ei ole tehty määräajassa; 6) valitus on jäänyt puutteelliseksi, vaikka valittajalle on varattu tilaisuus sen täydentämiseen; tai 7) tutkimatta jättämiseen on muu vastaava syy.

Muutoksenhakija on lisäkirjelmässä 3.8.2021 ja vastaselityksessä vaatinut, että luvan hakija, Evijärven kunta, Maakuntaliitto ja Maanmittauslaitos velvoitetaan korvaamaan muutoksenhakijalle aiheutuneet taloudelliset menetykset täysimääräisesti. Hallinto-oikeus toteaa, että maa-aineslain 9 §:ssä

on säädetty kiinteistön omistajan ja haltijan oikeudesta saada aineiden ottajalta korvausta, jos aineiden ottaminen alentaa viereisen tai lähistöllä sijaitsevan kiinteistön arvoa tai aiheuttaa muuta sellaista vahinkoa tai haittaa kiinteistön käyttämiselle, mitä ei ole pidettävä vähäisenä. Korvauksesta määrääminen ei kuulu maa-ainelupamenettelyyn eikä hallinto-oikeudella siten ole toimivaltaa arvioida esitettyä vaatimusta valituksestakaan. Vaatimukset on lisäksi tehty valitusajan päättymisen jälkeen, eikä niiden ole esitetty perustuvan olosuhteiden muutokseen tai valitusajan päättymisen jälkeen valittajan tietoon tulleeseen seikkaan. Vaatimukset on siten oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 81 §:n 2 momentin 5 kohdan nojalla jätettävä tutkimatta. Edellä esitetyn johdosta hallinto-oikeus on oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 44 §:n 2 momentin perusteella katsonut, ettei mainittuja viranomaisia ja luvan hakijaa ole ollut tarpeen erikseen kuulla näiden vaatimusten johdosta.

2. Pääasiasratkaisu

Sovelletut oikeusohjeet

Ympäristönsuojelulain 11 §:n 2 momentin mukaan toiminnan sijoituspaikan soveltuvuutta arvioitaessa on otettava huomioon toiminnan: 1) luonne, kesto, ajankohta ja vaikutusten merkittävyys sekä pilaantumisen todennäköisyys ja onnettomuusriski; 2) vaikutusalueen herkkyys ympäristön pilaantumiselle; 3) merkitys elinympäristön terveellisyyden, ja viihtyisyyden kannalta; 4) sijoituspaikan ja vaikutusalueen nykyinen ja oikeusvaikutteisen kaavan osoittama käyttötarkoitus; 5) muut mahdolliset sijoituspaikat alueella.

Ympäristönsuojelulain 48 §:n 2 momentin mukaan ympäristölupa on myönnettävä, jos toiminta täyttää tämän lain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen säännösten vaatimukset.

Ympäristönsuojelulain 49 §:n 1–5 kohtien mukaan ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa: 1) terveyshaittaa; 2) merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa; 3) 16–18 §:ssä kiellettyä seurausta; 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella; 5) eräistä naapurisuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasisusta.

Ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset: 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista; 2) maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä; 3) jätteistä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä; 4) toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa; 5) toiminnan lopettamisen jälkeisestä alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä sekä muista toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista; 6) muista toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Saman pykälän 3 momentin mukaan lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet. Päästöraja-arvoa sekä päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan. Lupamääräyksissä ei kuitenkaan saa velvoittaa käyttämään vain tiettyä tekniikkaa. Lisäksi on tarpeen mukaan otettava huomioon energian ja materiaalien käytön tehokkuus sekä varautuminen onnettomuuksien ehkäisemiseen ja niiden seurausten rajoittamiseen.

Ympäristönsuojelulain 199 §:n 1 momentin mukaan lupaviranomainen voi perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi, luvan hakijan pyynnöstä lupapäätöksessä määrätä, että toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen, jos hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden ympäristön saattamiseksi ennalleen lupapäätöksen kumoamisen tai lupamääräyksen muuttamisen varalle. Vakuus on asetettava ympäristöluvassa osoitetun valvontaviranomaisen eduksi ennen toiminnan aloittamista. Vaatimus vakuuden asettamisesta ei koske valtiota tai sen laitosta eikä kuntaa tai kuntayhtymää. Lupaviranomainen voi tarvittaessa määrätä täytäntöönpanon lupapäätöstä suppeammaksi sekä määrätä täytäntöönpanon aloitusajankohdasta.

Maa-aineslain 3 §:n 4 momentin perusteella ottamispaikat on sijoitettava ja aineiden ottaminen järjestettävä niin, että ottamisen vahingollinen vaikutus luontoon ja maisemakuvaan jää mahdollisimman vähäiseksi ja että maa-ainesesiintymää hyödynnetään säästeliäästi ja taloudellisesti eikä toiminnasta aiheudu asutukselle tai ympäristölle vaaraa tai kohtuullisin kustannuksin vältettävissä olevaa haittaa.

Maa-aineslain 6 §:n 1 momentin mukaan lupa aineiden ottamiseen on myönnettävä, jos asianmukainen ottamissuunnitelma on esitetty eikä ottaminen tai sen järjestely ole ristiriidassa 3 §:ssä säädettyjen rajoitusten kanssa. Asiaa harkittaessa on otettava huomioon myös lupamääräysten vaikutus.

Maa-aineslain 11 §:n 1 momentin mukaan aineiden ottamista koskevaan lupaan on liitettävä määräykset siitä, mitä hakijan on noudatettava hankkeesta aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi, jolleivät sanotut seikat käy ilmi ottamissuunnitelmasta.

Saman pykälän 2 momentin mukaan lupamääräykset on annettava: 1) ottamisalueen rajauksesta, kaivausten ja leikkausten syvyydestä ja muodosta sekä ottamistoiminnan etenemissuunnista; 2) alueen suojaamisesta ja siistimisestä ottamisen aikana ja sen jälkeen; sekä 3) puuston ja muun kasvillisuuden säilyttämisestä, uusimisesta ja uusista istutuksista ottamisen aikana ja sen jälkeen.

Maa-aineslain 21 §:n 2 momentin mukaan lupaviranomainen voi perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi, luvan hakijan pyynnöstä lupapäätöksessä määrätä, että ainesten ottaminen voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen, jos hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden niiden haittojen, vahinkojen ja kustannusten korvaamisesta, jotka päätöksen kumoaminen tai luvan muuttaminen voi aiheuttaa. Määräys voi tarvittaessa koskea vain osaa haettua aluetta ja ajankohtaa, jolloin ottamistoiminta tai siihen liittyvät muut toimenpiteet voidaan käynnistää. Muutoksenhakutuomioistuimien voi valituksesta kumota määräyksen tai muuttaa sitä tai muutoinkin kieltää lupapäätöksen täytäntöönpanon. Hallinto-oikeuden päätöksestä tässä momentissa tarkoitettussa asiassa voidaan valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain ottamislupa-asian ratkaisusta tehtävän valituksen yhteydessä.

Asiassa saatu selvitys

Asiassa on kyse ympäristönsuojelu- ja maa-aineslain mukaisen luvan myöntämisestä kalliokiviaineksen louhinnalle ja murskaukselle Evijärven kunnassa kiinteistöillä Kalliosola (52-401-1-356) ja Kalliorinne (52-401-1-217). Alueella on hakemuksen mukaan harjoitettu vastaavaa toimintaa useiden vuosien ajan.

Ottoalueen pinta-ala on hakemuksen mukaan noin 44 000 m². Otettavan kiviaineksen kokonaismäärä on noin 440 000 m³ ktr 10 vuoden aikana ja vuotuinen ottomäärä noin 44 000 m³ ktr. Mursketta tuotetaan 50 000–100 000 tonnia vuodessa. Hakemuksen mukaan laitos olisi toiminnassa noin kahdesta kolmeen kertaan vuodessa yhden kuukauden kerrallaan.

Maanpinnan korkeus vaihtelee ottoalueella noin +82,50 – +87,50 metrin välillä. Kiviaineksen ottamissyvyys on +75,00 ja vaihtelee noin 7,5–12,5 metriä.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa alue sijoittuu kalliokiviaineksen ottamisalueelle. Lähin asutus sijaitsee noin 1 500 metrin etäisyydellä hakemuksen mukaisesta ottoalueen rajasta, alueen eteläpuolella. Alueen ympäristö on metsätalousvaltaista. Suunniteltu alue ei sijaitse tärkeällä tai vedenhankintaan käytettävällä pohjavesialueella eikä sen vaikutusalueella ole talouskaivoja. Lähin Mönkin pohjavesialue sijaitsee noin 2,5 kilometrin etäisyydellä alueen länsipuolella. Pohjaveden ylimmäksi korkeudeksi ottamisalueella on ilmoitettu +79,00.

Muutoksenhakijan omistama kiinteistö [REDACTED] on luvan hakijan omistaman kiinteistön [REDACTED]. Vastaselityksen liitteenä toimitetun muutoksenhakijan muistutuksen mukaan kiinteistöön [REDACTED] kuuluu tieoikeus, joka on rasitteena kiinteistölle Kalliorinne. Kiinteistöllä Kalliorinne on ollut kiinteistölle [REDACTED]-johtava tie. Luvan hakijan maa-ainestenottotoiminta on sijoittunut kahden metrin leveydeltä 50 metrin matkan tien päälle. Lisäksi kiinteistöllä [REDACTED] on tieoikeus kiinteistön Kalliorinne lounaisreunaa pitkin maantielle. Lupahakemuksen perusteella tuleva ottamistoiminta sijoittuisi tieoikeusalueen päälle.

Kiinteistörekisteritietojen perusteella [REDACTED]-kiinteistölle on 1.7.2021 rekisteröity tieoikeudet kiinteistöjen Kalliosola ja [REDACTED] kautta. Kiinteistön Kalliorinne kautta kulkevat tieoikeudet on poistettu rekisteristä.

Hakemukseen on liitetty ottamissuunnitelma, leikkauspiirustus ja 7.3.2021 päivätty kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma.

Oikeudellinen arviointi

Asiassa on hallinto-oikeuden käsittelyratkaisu huomioon ottaen jäljelle jäävin osin arvioitava, onko lupapäätös tarpeen kumota tai onko sitä tarpeen muuttaa ottamisalueen ja naapurikiinteistöjen raja- ja tiealueiden välistä suojaetäisyyttä, toiminnan turvallisuutta ja ennallistamista koskevien lupamääräysten osalta.

Lainsäädännössä ei ole asetettu metrimääräistä suojaetäisyyttä maa-ainesten ottamistoiminnan ja lähimmän kiinteistön rajan osalta. Ympäristöministeriön vuonna 2020 julkaiseman oikeudellisesti sitomattoman Maa-ainesten ottaminen -oppaan (YM 2020:24) mukaan suojaetäisyys-suosituksena naapurikiinteistön ja kalliokiven ottamisalueen välillä on vähintään 30 metriä.

Ympäristöluvassa on annettu lupamääräykset 1 ja 17, joissa on määrätty 10 metrin suojaetäisyydestä naapurikiinteistöjen rajaan ja kiinteistöillä 52-401-1-356 ja 52-401-1-217 sijaitseviin tiealueisiin. Lupamääräyksessä 1 on lisäksi määrätty muutoksenhakijan kiinteistölle [REDACTED] johtavan tieyhteyden turvaamisesta.

Kun otetaan huomioon lähimpien asuinkiinteistöjen etäisyys toiminta-alueesta ja asiassa esitetty selvitys alueen ympäristöstä ja lähialueiden maankäytön luonteesta, hallinto-oikeus katsoo, että lupamääräyksissä 1 ja 17 on annettu riittävä suojaetäisyysmääräys muutoksenhakijan rakentamattoman naapurikiinteistön rajaan ja kiinteistölle johtavaan tiealueeseen nähden.

Lupamääräyksessä 17 on lisäksi määrätty muun ohella rintausten merkitsemisestä, alueen aitaamisesta tai vastaavasta suojaamisesta sekä varoituskylteistä. Lupamääräys huomioon ottaen toiminnasta ei voida katsoa aiheutuvan asutukselle tai ympäristölle vaaraa.

Lupamääräyksessä 25 on annettu määräykset toiminnan lopettamisesta, ympäristönsuojeluviranomaiselle esitettävästä toiminnan lopettamisen yhteydessä tehtäviä toimia koskevasta selvityksestä ja alueen saattamisesta sellaiseen kuntoon, ettei siitä aiheudu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa eikä turvallisuusriskiä. Lupamääräystä voidaan toiminnan luonne huomioon ottaen pitää ennallistamistoimenpiteiden osalta riittävänä.

Valituksenalaiseen päätökseen on merkitty muutoksenhakijan omistaman toiminta-alueen naapurikiinteistön kiinteistötunnus väärin. Hallinto-oikeus toteaa, että kyseessä on kirjoitusvirhe, jolla ei ole merkitystä päätöksen lainmukaisuuden arvioinnin kannalta.

Asiassa saatu selvitys sekä maa-aines- ja ympäristöluvan lupamääräykset huomioon ottaen hallinto-oikeus katsoo kokonaisuudessaan, että maa-aineslain 6 §:n 1 momentin ja ympäristönsuojelulain 48 §:n 2 momentin mukaiset edellytykset yhteisluvan myöntämiselle ovat täyttyneet. Asiassa ei ole tullut esille perusteita kumota valituksenalaista päätöstä tai muuttaa lupamääräyksiä valituksen johdosta.

Hallinto-oikeuden toimivaltaan kuuluu tässä asiassa valituksenalaisen maa-aines- ja ympäristölupapäätöksen lainmukaisuuden tutkiminen. Valituksenalaisella päätöksellä ei ole ratkaistu kiinteistön 52-401-1-217 hallinta- tai omistusoikeutta eikä muutoksenhakijan omistaman kiinteistön kulkuoikeutta koskevia kysymyksiä, eikä niiden ratkaiseminen kuulu ympäristölupa-asiaan. Hallinto-oikeus ei myöskään voi ottaa kantaa luvan hakijan aikaisempaan toimintaan liittyvään valvontaan tai muihin valituksessa esitettyihin muun muassa lupaharkintaa koskeviin kantelun luonteisiin seikkoihin, sillä ne eivät kuulu tämän valituksenalaisen lupa-asian yhteydessä ratkaistaviin kysymyksiin.

Valituksessa ei ole esitetty sellaisia perusteita, joiden johdosta luvan hakijalle myönnetty aloittamisoikeus olisi syytä kumota.

3. Oikeudenkäyntikuluvaatimukset

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäynnin osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan korvausvelvollisuuden kohtuullisuutta arvioitaessa voidaan lisäksi ottaa huomioon asian oikeudellinen epäselvyys, osapuolten toiminta ja asian merkitys asianosaiselle.

Asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen ei ole kohtuutonta, että muutoksenhakija joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan. Lisäksi hallinto-oikeus katsoo, että luvan hakijan asema huomioon ottaen ei ole kohtuutonta, että luvan hakija joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Muutoksenhakijan ja luvan hakijan oikeudenkäyntikuluvaatimukset on näin ollen hylätty.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Evijärven kunnanhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Muutoksenhaku

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaan tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **05.12.2022**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Reko Vuotila ja Noora Britschgi sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomari Sauli Viitasaari.

Esittelijä Ruusu Nyqvist

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös ja maksu

██████████, oikeudenkäyntimaksu 260 euroa
(*Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen
oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä.*)

██████████
Evijärven kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Evijärven kunnan terveydensuojeluviranomainen

Evijärven kunnanhallitus

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus,
Ympäristö ja luonnonvarat

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto,
Ympäristölupavastuualue

Suomen ympäristökeskus

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

- Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava
- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
 - päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
 - peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
 - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
 - vaatimusten perustelut
 - mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Paasivuorenkatu 3, 00530 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>